

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

และ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

หมวด 3

การปกครองคณะสงฆ์

“มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคมการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม”

“มาตรา 20 ทวิ เพื่อประโยชน์แก่การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีเจ้าคณะใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตการปกครองคณะสงฆ์

การแต่งตั้งและการกำหนดอำนาจหน้าที่เจ้าคณะใหญ่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม”

“มาตรา 21 การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้จัดแบ่งเขตการปกครองดังนี้

1. ภาค
2. จังหวัด
3. อำเภอ
4. ตำบล

จำนวนและเขตการปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม

“มาตรา 22 การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เจ้าคณะภาค
2. เจ้าคณะจังหวัด
3. เจ้าคณะอำเภอ
4. เจ้าคณะตำบล

เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นสมควรจะจัดให้มีรองเจ้าคณะภาค รองเจ้าจังหวัด รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะนั้น ๆ ก็ได้

“มาตรา 23 การแต่งตั้งถอดถอนพระอุปฌาย์ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุอันเกี่ยวกับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตำแหน่งอื่น ๆ และไวยาวัจกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดในมหาเถรสมาคม”

หมวด 4

นิคหกรรมและการสละสมณะเพศ

“มาตรา 24 พระภิกษุจะต้องรับนิกหกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิกหกรรมที่จะลงแก่ภิกษุก็ต้องเป็นนิกหกรรมตามพระวินัย”

“มาตรา 25 ภายใต้บังคับมาตรา 24 มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคม กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิกหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมและให้ถือว่าการขอด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดให้กฎหมายมหาเถรสมาคม ให้มหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิกหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยกับทั้งการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิกหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย”

“มาตรา 26 พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิกหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัย”

“มาตรา 27 เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา 25 ให้รับนิกหกรรมไม่ถึงให้สึกแต่ไม่ยอมรับนิกหกรรมนั้น
- (2) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจณ
- (3) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง
- (4) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณะเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณะเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับการทราบคำวินิจฉัยนั้น

“มาตรา 28 พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด”

“มาตรา 29 พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไป

ควบคุมหรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจะดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณะเพศเสียได้”

“มาตรา 30 เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณะเพศเสียได้ และรายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณะเพศนั้น

หมวด 5

วัด

“มาตรา 31 วัดมีสองอย่าง

- (1) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
- (2) สำนักสงฆ์

ให้วัดเป็นฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป”

“มาตรา 32 การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิกวัด และการขอพระราชทานวิสุงคามสีมา ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการยุบเลิกวัด ทรัพย์สินของวัดที่ถูกยุบเลิกให้ตกเป็นศาสนสมบัติกลาง”

“มาตรา 32 ทวิ วัดใดเป็นวัดร้างที่ไม่มีพระภิกษุอยู่อาศัยในระหว่างที่ยังไม่มีการยุบเลิกวัดให้กรมการศาสนามีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาวัดนั้น รวมทั้งที่วัดที่ธรณีสงฆ์และทรัพย์สินของวัดนั้นด้วย

การยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

“มาตรา 33 ที่วัดและที่ซึ่งขึ้นต่อวัดมีดังนี้

- (1) ที่วัด คือที่ซึ่งตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนี้
- (2) ที่ธรณีสงฆ์ คือที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด
- (3) ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้มีอุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา

“มาตรา 34 การโอนกรรมสิทธิ์ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้กระทำได้อีกแต่โดยพระราชบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีวรรคสอง

การโอนกรรมสิทธิ์ที่ วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลางให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อมหาเถรสมาคมไม่ขัดข้องและได้รับคำผาติกรรมจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานนั้นแล้ว ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

ห้ามมิให้บุคคลใดยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดหรือกรรมการศาสนา แล้วแต่กรณีในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ศาสนสมบัติกลาง”

“มาตรา 35 ที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่ศาสนสมบัติกลาง เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี”

“มาตรา 36 วัดหนึ่งให้มีเจ้าอาวาสรูปหนึ่ง และถ้าเป็นการสมควรจะให้มิรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสด้วยก็ได้”

มาตรา 37 เจ้าอาวาสมีหน้าที่ดังนี้

1. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
2. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
3. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
4. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

มาตรา 38 เจ้าอาวาส มีอำนาจดังนี้

1. ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งมิได้รับอนุญาตของเจ้าอาวาสเข้าไปอยู่อาศัยในวัด
2. สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่ไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาสออกไปเสียจากวัด
3. สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัด ทำงานภายในวัดหรือทำทัฬหีบทหรือให้ขอขมาโทษ เมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ประพฤติดิฉันคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งไม่ชอบโดยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

“มาตรา 39 ในกรณีที่ไม่มีเจ้าอาวาสหรือเจ้าอาวาสไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้แต่งตั้งผู้รักษารแทนเจ้าอาวาส ให้ผู้รักษารแทนเจ้าอาวาสมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าอาวาส

การแต่งตั้งผู้รักษารแทนเจ้าอาวาส ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดให้ กฎมหาเถรสมาคม”

หมวด 6

ศาสนสมบัติ

“มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็นสองประเภท

(1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง

(2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติกลาง ได้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมการศาสนา เพื่อการนี้ให้ถือว่ากรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

“มาตรา 41 ให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้งบประมาณนั้นได้”

หมวด 7

บทกำหนดโทษ

“มาตรา 42 ผู้ใดมิได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือถูกถอดถอนจากความเป็นพระอุปัชฌาย์ตามมาตรา 23 แล้วกระทำการบรรพชาอุปสมบทแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี”

“มาตรา 43 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 15 จัตวา วรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคสาม หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี”

“มาตรา 44 ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้วไม่ว่าจะมีคำวินิจฉัยตามมาตรา 25 หรือไม่ก็ตาม แต่มารับบรรพชาอุปสมบทใหม่โดยกล่าวเท็จหรือปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี”

“มาตรา 44 ทวิ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา 44 ตรี ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

หมวด 8

เบ็ดเตล็ด

“มาตรา 45 ให้ถือว่าพระภิกษุซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในการปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าภาพงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา”

“มาตรา 46 การปกครองคณะสงฆ์อื่นให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 - 2547

หมวดที่ 3

ว่าด้วยลักษณะปกครองหมู่บ้าน

ตอน 1

การตั้งหมู่บ้าน

มาตรา 8 บ้านหลายบ้านอันอยู่ในท้องที่อันหนึ่ง ซึ่งควรอยู่ในการปกครองอันเดียวกัน ได้ให้จัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งลักษณะที่กำหนดหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือความสะดวกแก่การปกครองเป็นประมาณ คือ

ข้อ 1 ถ้าเป็นที่มีคนอยู่รวมกันมากถึงจำนวนบ้านน้อย ให้ถือเอาจำนวนคนเป็นสำคัญ ประมาณราว 200 คน เป็นหมู่บ้านหนึ่ง

ข้อ 2 ถ้าเป็นที่ผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลกัน ถึงจำนวนคนจะน้อย ถ้าและจำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า 4 บ้านแล้วให้จัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งก็ได้

ตอน 2

การแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

การออกจากตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

“มาตรา 9 ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งและมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองหมู่บ้านละสองคน เว้นแต่หมู่บ้านใดมีความจำเป็นต้องมีมากกว่าสองคน ให้ขออนุมัติกระทรวงมหาดไทยในหมู่บ้านใด ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นควรให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบก็ให้มีได้ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยจะเห็นสมควร

ผู้ใหญ่บ้านจะได้รับเงินเดือนแต่มิใช่เงินเดือนแต่มิใช่จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จะได้รับเงินตอบแทนตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

“มาตรา 10 ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองบรรดารายหมู่ ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน”

“มาตรา 11 ให้กรรมการอำเภอประชุมราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เลือกราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติที่บัญญัติไว้ในมาตรา 12 เป็นผู้ใหญ่บ้าน”

“(1) มีสัญชาติไทยและอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือก”

(2) ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวช

(3) ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

“(4) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสามเดือนจนถึงวันเลือก”

“มาตรา 12 ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันรับเลือก

(3) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านนั้นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปีจนถึงวันเลือก และเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน

(4) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(5) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(6) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

(7) ไม่เป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือลูกจ้างของส่วนราชการหรือลูกจ้างของเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ทำงานประจำ

(8) ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต หรือเลื่อมเสียในทางศีลธรรม

(9) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะทุจริตต่อหน้าที่ และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปี นับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(10) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันพ้นโทษ

(11) ไม่เป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า กระทำผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ออกไม่เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน ในฐานความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือวัตถุระเบิด ที่นายทะเบียนไม่อาจออกใบอนุญาตให้ได้ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ในฐานความผิดเกี่ยวกับที่สาธารณประโยชน์ กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง และกฎหมายว่าด้วยการพนัน ในฐานความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก

(12) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากตำแหน่งตามมาตรา 14(6) หรือ (7) และยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก

(13) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและยังไม่พ้นกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(14) มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบไม่ต่ำกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เว้นแต่ในท้องที่ใดไม่อาจเลือกผู้มีความรู้ดังกล่าวได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา ยกเว้นหรือผ่อนผันได้”

“มาตรา 13 การเลือกนั้นให้กรรมการอำเภอเป็นประธานพร้อมด้วยกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในตำบลอย่างน้อยหนึ่งคน

วิธีเลือกจะกระทำโดยลับ หรือโดยเปิดเผยก็ได้

เมื่อราษฎรส่วนมากที่มาประชุมเลือกผู้ใดแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วให้กรรมการอำเภอรายงานไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด เพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

“ในกรณีที่ผู้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันให้จับสลาก”

“ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งคราวละห้าปี นับแต่วันที่ราษฎรเลือก”

“มาตรา 14 ผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ขาดคุณสมบัติหรือเข้าลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 12 “(1 ทวิ) ถึงคราวออกตามวาระ”

(2) ตาย

- (3) ได้รับอนุญาตให้ลาออก
- (4) หมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ
- (5) ไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองเกินสามเดือน
- (6) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจำนวนร้องขอให้ออกจากตำแหน่ง

(7) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เมื่อได้สอบสวนเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง

ความใน (1) มิให้ใช้บังคับแก่มาตรา 12 (5) ในกรณีที่ผู้ใหญ่บ้านได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดให้ลาอุปสมบท หรือบรรพชาได้ไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

ความในวรรคสอง ให้ใช้บังคับแก่กำนันด้วย”

“มาตรา 15 ผู้ใหญ่บ้านและกำนันต้องร่วมกันพิจารณาคัดเลือกราษฎรซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา 16 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ”

“มาตรา 16 ผู้มีสิทธิจะได้รับคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12”

“มาตรา 17 เมื่อผู้ใดได้รับเลือกเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ให้กำนันรายงานไปยังนายอำเภอเพื่อออกหนังสือเป็นสำคัญไว้เป็นหลักฐาน และให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบตั้งแต่วันที่นายอำเภอออกหนังสือสำคัญ”

“มาตรา 17 ทวิ ในหมู่บ้านใดมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะแต่งตั้งให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบอีกตำแหน่งก็ได้ ส่วนเงินค่าตอบแทนให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

“มาตรา 18 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ อยู่ในตำแหน่งคราวละ ห้าปี

นอกจากออกจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบต้องออกจากตำแหน่งเพราะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 12 หรือเพราะเหตุเช่นเดียวกันกับที่ผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งตามมาตรา 14(2)ถึง (7)

ถ้าตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองหรือฝ่ายรักษาความสงบว่างลงให้มีการคัดเลือกผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตามมาตรา 15 มาตรา 16 และ 17 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้ซึ่งได้รับคัดเลือกตามวรรคสามอยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

เมื่อผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบต้องออกจากตำแหน่งด้วย”

“มาตรา 19 การที่ต้องเลือกผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ นั้น อาศัยเหตุ 2 ประการ

ข้อ 1 ถ้าลูกบ้านในหมู่บ้านใดทวีขึ้น จะเป็นด้วยเหตุการณ์เกิดหรือ การย้ายอพยพมาแต่ที่อื่นก็ตาม เมื่อกำนันนายตำบลและผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นปรึกษากันเห็นว่า จำนวนคนในหมู่บ้านใดเกินกว่าความสามารถในผู้ใหญ่บ้านคนเดียวจะดูแลปกครองให้เรียบร้อยได้ ให้กำนันนำความแจ้งต่อกรมการอำเภอให้พิเคราะห์ด้วยอีกชั้นหนึ่ง แล้วให้กรมการอำเภอบอกเข้าไปยังผู้ว่าราชการเมือง เมื่อผู้ว่าราชการเมืองเห็นสมควรแล้ว ก็ให้ตั้งหมู่บ้านเพิ่มเติมขึ้นใหม่ได้

ข้อ 2 ถ้าผู้ใหญ่บ้านหมู่ใดว่างลง ให้คัดเลือกผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ภายในกำหนดสิบห้าวัน นับแต่วันที่ ได้ทราบการว่างนั้น การคัดเลือกให้นำความในมาตรา 11 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

“มาตรา 20 เมื่อผู้ใหญ่บ้านต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุประการใด ๆ เป็นหน้าที่ของกำนันนายตำบลนั้น จะต้องเรียกหมายตั้งและสำมะโนครัวทะเบียนบัญชีทั้งปวงให้ แต่หมายตั้งนั้นกำนันต้องรีบส่งให้กรมการอำเภอ อนึ่ง การที่จะเรียกคืนหมายตั้งและสำมะโนครัวทะเบียนบัญชีที่ได้กล่าวมาในข้อนี้ ถ้าขัดข้องประการใดกำนันต้องรีบแจ้งความต่อกรมการอำเภอ

“มาตรา 21 ถ้าผู้ใหญ่บ้านคนใดจะทำการในหน้าที่ไม่ได้ในครั้งหนึ่ง ให้มอบหน้าที่ให้แก่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทน จนกว่าผู้ใหญ่บ้านนั้นจะทำการในหน้าที่ได้ และรายงานให้กำนันทราบ ถ้าการมอบหน้าที่นั้นเกินกว่าสิบห้าวัน ให้กำนันรายงานให้นายอำเภอทราบด้วย”

ตอน 4

หน้าที่และอำนาจของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

มาตรา 27 ผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าของราษฎรในหมู่บ้านของตน ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้มีหน้าที่และอำนาจในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร ดังกล่าวต่อไปนี้คือ

ข้อ 1 ที่จะรักษาความสงบและความสุขสำราญ ช่วยป้องกันความทุกข์ภัยของลูกบ้านตามสมควร และที่สามารถจะทำได้ การที่กล่าวนี้ถ้าสมควรจะต้องปรึกษาหารือและช่วยกันกับเพื่อนผู้ใหญ่บ้านที่ดี กับกำนันนายตำบลที่ดี ก็เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องปฏิบัติให้สมควรแก่การที่จะรักษาประโยชน์และความสุขของลูกบ้าน ซึ่งมอบไว้เป็นธุระในพระราชบัญญัตินี้

ข้อ 2 ถ้าความทุกข์ภัยเกิดแก่ลูกบ้าน ซึ่งจะต้องขอความป้องกันจากรัฐบาลเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะนำความแจ้งต่อเจ้าพนักงานปกครองตั้งแต่กำนันนายอำเภอเป็นต้น ขึ้นไปตามลำดับ

ข้อ 3 ถ้ารัฐบาลจะประกาศหรือจะส่งราชการใดให้ราษฎรทราบ เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะรับข้อความนั้นไปแจ้งแก่ลูกบ้านของตนให้ทราบ

ข้อ 4 เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้านของตน และคอยแก้ไขบัญชีนั้นให้ถูกต้องเสมอ

ข้อ 5 ถ้าผู้ใหญ่บ้านรู้เห็นเหตุการณ์แปลกประหลาดอันใดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนหรือในลูกบ้านของตนซึ่งอาจจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ราชการบ้านเมืองก็ดีแก่ประชาชนในที่นั้นก็ดี ยกตัวอย่างข้างฝ่ายโทษ ดังรู้เห็นคนล้มตาย หรือบาดเจ็บควรสงสัยว่าจะมีผู้อื่นกระทำเอาโดยทุจริต หรือไปกระทำทุจริตต่อผู้อื่นแล้วจึงเกิดเหตุขึ้นก็ตีเหล่านี้เป็นต้น ให้รับนำความแจ้งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ 6 ถ้ามีคนแปลกหน้านอกสำมะโนครัวหมู่บ้านนั้นเข้ามาอาศัย เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านจะต้องไต่ถามให้รู้จักตัวและรู้เหตุการณ์ที่มาอาศัย ถ้าเห็นว่าไม่ได้มาโดยสุจริตให้เอาตัวผู้นั้นส่งให้กำนันนายตำบลของตน

ข้อ 7 ถ้าเกิดเหตุจากสิ่งที่ดี ซึ่งก็ดี ปล้นทรัพย์ก็ดี ไฟไหม้ก็ดี หรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ๆ ในหมู่บ้านของตน หรือในหมู่บ้านที่ใกล้เคียงอันสมควรช่วยได้ เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านจะต้องเรียกลูกบ้านของตนออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้ายเอาของกลางคืน หรือดับไฟหรือช่วยอย่างอื่นที่สมควรโดยเต็มกำลัง

ข้อ 8 ผู้ใหญ่บ้านเห็นลูกบ้านของตนคนใดแสดงความอาฆาตมาดร้ายแก่ผู้อื่นก็ดี หรือเป็นคนจรจัดไม่ปรากฏการทำมาหาเลี้ยงชีพและไม่สามารถจะชี้แจงให้เห็นความบริสุทธิ์ของตนได้ก็ดี ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจที่จะเรียกลูกบ้านคนนั้นมาไต่ถาม และว่ากล่าวสั่งสอนถ้าไม่ฟังให้เอาตัวส่งกำนันจัดการตามความในมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้

ข้อ 9 ควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะต้องกระทำตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ

ข้อ 10 ฝึกหัดอบรมให้คนไทยรู้จักหน้าที่และกระทำการในเวลา

ข้อ 11 ทำการอบรมสั่งสอน หรือชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎร ในการนี้ให้เรียกราษฎรมาประชุมได้ตามครั้งคราวที่สมควร

ข้อ 12 บำรุงและส่งเสริมการอาชีพของราษฎรในทางเกษตรกรรม พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม

ข้อ 13 ตรวจตราและรักษาประโยชน์ในการอาชีพของราษฎร

ข้อ 14 สั่งให้ราษฎรช่วยเหลือในการสาธารณประโยชน์เพื่อบำบัดป้องกันภัยอันตราย ซึ่งมี
มาเป็นสาธารณะโดยฉุกเฉินและให้ทำการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ราษฎรผู้ประสบสาธารณภัย

ข้อ 15 จัดการป้องกันโรคติดต่อ หรือโรคระบาดซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อมิให้ติดต่อ
ลุกลามต่อไป

ข้อ 16 จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยด้วยสุจริตลักษณะ

ข้อ 17 ปฏิบัติการตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการ และรายงานเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้น
ในหมู่บ้านให้กำนันทราบ เพื่อให้กำนันรายงานต่อคณะกรรมการอำเภอ

ข้อ 18 กระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรตามที่ทางราชการได้แนะนำ

มาตรา 28 ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวกับการเกี่ยวข้องความอาญา ดังต่อไปนี้
คือ

ข้อ 1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
ของตนต้องแจ้งต่อกำนันนายตำบลให้ทราบ

ข้อ 2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน
ของตนต้องแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ทราบ

ข้อ 3 เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายก็ดีหรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดย
การกระทำความผิดกฎหมาย หรือเป็นสิ่งสำหรับใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับสิ่งของนั้นไว้และ
รับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ 4 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้
กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้ และรับนำส่งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ 5 ถ้ามีหมายหรือคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับผู้ใดในหมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของ
ผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้นและรับนำส่งต่อกำนัน หรือกรรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ 6 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึดผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้
เป็นไปตามหมาย

“มาตรา 28 ทวิ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติกิจการตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านเท่าที่ได้รับ
มอบหมายจากผู้ใหญ่บ้าน

(2) เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านในกิจการที่ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ดังนี้

- (1) ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน
- (2) ถ้ารู้เห็นหรือทราบเหตุการณอันใดเกิดขึ้น หรือจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยให้นำความแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้าน
- (3) ถ้ามีคนจรเข้ามาในหมู่บ้านและสงสัยว่าไม่ได้มาโดยสุจริต ให้นำตัวส่งผู้ใหญ่บ้าน
- (4) เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ต้องระงับเหตุ ปรามปราม ติดตามจับผู้ร้ายโดยเต็มกำลัง
- (5) เมื่อตรวจพบหรือตามจับได้สิ่งของใดที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด ให้รับนำส่งผู้ใหญ่บ้าน
- (6) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ใดได้กระทำความผิด และกำลังจะหลบหนีให้ควบคุมตัวส่งผู้ใหญ่บ้าน
- (7) ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่บ้านซึ่งสั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย”

หมวดที่ 4

ตอน 2 การแต่งตั้งกำนันและกำนันออกจากตำแหน่ง

“มาตรา 30 ให้นายอำเภอจัดให้มีการเลือกกำนัน โดยรับสมัครจากผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น ผู้มีสิทธิเลือกกำนันต้องมีคุณสมบัติและไม่อยู่ในลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 11 เมื่อราษฎรที่มาลงคะแนนเสียงร่วมมากเลือกผู้ใดแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นกำนันและให้นายอำเภอรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีที่ผู้ได้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันให้จับสลาก

วิธีเลือกกำนันให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

“มาตรา 31 กำนันต้องออกจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) เมื่อต้องออกจากผู้ใหญ่บ้าน
- (2) ได้รับอนุญาตให้ลาออก
- (3) ยุบตำบลที่ปกครอง
- (4) เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดสั่งให้ออกจากตำแหน่ง เพราะพิจารณาเห็นว่า บกพร่องในความสามารถหรือความสามารถไม่พอแก่ตำแหน่ง
- (5) ต้องถูกปลดหรือไล่ออกจากตำแหน่ง

การออกจากตำแหน่งกำนันนั้นให้ออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านด้วย เว้นแต่การออกตาม (2) (3) และ (4) ไม่ต้องออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน”

“มาตรา 32 ถ้าตำแหน่งกำนันว่างลง ให้เลือกขึ้นมาใหม่ภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่อำเภอได้ทราบการว่างนั้น การเลือกกำนันให้นำความในมาตรา 30 มาบังคับใช้”

“มาตรา 33 ถ้ากำนันทำการในหน้าที่ไม่ได้ในชั่วคราวเวลาใด เช่นไปทางไกล เป็นต้น ให้มอบอำนาจและหน้าที่ไว้แก่ผู้ใหญ่บ้านคนใดคนหนึ่ง ซึ่งอยู่ในตำบลเดียวกันให้ทำการแทน และให้ผู้แทนนี้มีอำนาจเต็มที่ในตำแหน่งกำนัน แต่การที่กำนันจะมอบหมายหน้าที่ให้แก่ผู้ใหญ่บ้านทำการแทนเช่นนี้ ให้บอกผู้ใหญ่บ้านทั้งหมดในตำบลเดียวกัน และบอกกรรมการอำเภอให้ทราบไว้ด้วย”

ตอนที่ 3

หน้าที่และอำนาจของกำนัน

“มาตรา 34 บรรดาการที่จะตรวจตรารักษาความปกติเรียบร้อยในตำบล คือการที่จะว่ากล่าวราษฎรในตำบลนั้นให้ประพฤติตามพระราชกำหนดกฎหมายก็ดี หรือการที่จะป้องกันภัยอันตรายและรักษาความสุขสำราญของราษฎรในตำบลนั้นก็ดี หรือการที่จะรับกิจสุขทุกข์ของราษฎรในตำบลนั้น ขึ้นร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการเมืองกรมการอำเภอ และจะรับข้อราชการมาประกาศแก่ราษฎรในตำบลนั้นก็ดี หรือที่จะจัดการตามพระราชกำหนดกฎหมาย เช่น การตรวจและนำเก็บภาษีอากรในตำบลนั้นก็ดี การทั้งนี้อยู่ในหน้าที่ของกำนันผู้เป็นนายตำบล ผู้ใหญ่บ้านทั้งปวงในตำบลนั้น และแพทย์ประจำตำบลจะต้องช่วยกันเอาเป็นธุระจัดการให้เรียบร้อยได้ตามสมควรแก่หน้าที่”

“มาตรา 34 ทวิ นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวโดยเฉพาะ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกำนัน ให้กำนันที่อำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้านด้วย”

“มาตรา 35 กำนันมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวกับความอาญา ดังต่อไปนี้ คือ

ข้อ ๑ เมื่อทราบว่าการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลของตนต้องแจ้งความต่อกรมการอำเภอให้ทราบ

ข้อ 2 เมื่อทราบข่าวว่าการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือสงสัยว่าได้เกิดขึ้นในตำบลใกล้เคียง ต้องแจ้งต่อกำนันในตำบลนั้นให้ทราบ

ข้อ 3 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกรมการอำเภอ

ข้อ 4 ถ้ามีหมายหรือคำสั่งตามหน้าที่ราชการให้จับผู้ใดในตำบลนั้น เป็นหน้าที่ของกำนันที่จะจับผู้นั้นแล้วรับส่งต่อกรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ 5 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้น หรือยึด กำนันต้องจัดการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ข้อ 6 ถ้ามีผู้มาขออาศัยตัวคนหรือสิ่งของก็ดี หรือผู้ต้องโจรกรรมจะทำกฎหมายตราสินหรือมีผู้จะขอทำชันสูตรบาดแผลก็ดี ทั้งนี้ให้กำนันสืบสวนฟังข้อความแล้วรับนำตัวผู้ขอและต้องอาศัย และทรัพย์สินของบรรดาที่จะพาไปด้วยนั้นไปยังกรมการอำเภอ ถ้าสิ่งของนั้นอย่างใด จะพาไปไม่ได้ ก็ให้กำนันชันสูตรให้รู้เห็นแล้วนำความไปแจ้งต่อกรมการอำเภอในขณะนั้น

“มาตรา 36 ถ้ากำนันรู้เห็นเหตุทุกขร้อนรอนราษฎร หรือการแปลกประหลาดเกิดขึ้นในตำบล ต้องรับรายงานต่อกรมการอำเภอให้ทราบ”

“มาตรา 37 ถ้าเกิดการจลาจลก็ดี ชกกันตายก็ดี ชิงทรัพย์ก็ดี ปล้นทรัพย์ก็ดี ไฟไหม้ก็ดี หรือเหตุร้ายสำคัญอย่างใด ในตำบลของตน หรือในตำบลที่ใกล้เคียงอันสมควรจะช่วยได้ก็ดี หรือมีผู้ร้ายแต่ที่อื่น ๆ มาฆ่าสุ่มในตำบลนั้นก็ดี หรือมีเหตุควรสงสัยว่าลูกบ้านในตำบลนั้น บางคนจะเกี่ยวเป็นข่องเป็นโจรผู้ร้ายก็ดี เป็นหน้าที่ของกำนันจะเรียกผู้ใหญ่บ้านและลูกบ้านในตำบลออกช่วยต่อสู้ติดตามจับผู้ร้ายหรือติดตามเอาของกลางคืน หรือช่วยอย่างอื่นตามสมควรการโดยเต็มกำลัง”

“มาตรา 38 ให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่งไม่มีเหตุควรสงสัยว่าจะเป็นผู้ร้ายให้ให้มีที่พักตามสมควร”

“มาตรา 39 ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการคนนำทาง หรือขาดแคลนพาหนะเสบียงอาหารลงในระหว่างทางและจะร้องขอต่อกำนันให้ช่วยสงเคราะห์ กำนันต้องช่วยจัดหาให้ตามที่ทำได้ ถ้าหากว่าการที่จะช่วยเหลือนั้นจะต้องออกกราค่าจ้างเพียงใด ให้กำนันเรียกเอาแก่ผู้เดินทางนั้น”

“มาตรา 40 กำนันต้องตรวจจัดการรักษาสิ่งซึ่งเป็นสาธารณะประโยชน์อันอยู่ในตำบล เช่น ศาลา ที่เลี้ยงปศุสัตว์ เป็นต้น “

“มาตรา 41 กำนันต้องรักษาบัญชีสำมะโนครัว และทะเบียนบัญชีของรัฐบาลในตำบล และคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องตรงกับบัญชีของผู้ใหญ่บ้าน”

“มาตรา 42 กำนันต้องทำบัญชีสิ่งของ ซึ่งต้องภาษีอากรในแขวงนั้นยื่นต่อกรมการอำเภอ และนำราษฎรไปเสียภาษีอากรตามพระราชบัญญัติ”

“มาตรา 43 กำนันกระทำการตามหน้าที่จะเรียกผู้ใดมาหาหรือให้ช่วยก็ได้”

“มาตรา 44 ในตำบลหนึ่ง มีสารวัตรสำหรับเป็นผู้ช่วยและรับใช้สอยของกำนัน ๒ คน ผู้ที่เป็นสารวัตรนี้แล้วแต่กำนันจะขอร้องให้ผู้ใดเป็น แต่ต้องได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการเมืองด้วยจึงเป็นได้ และกำนันมีอำนาจเปลี่ยนสารวัตรได้”

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติ

สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2547

หมวด 2

องค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 40 สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยในวรรคสอง อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหาร ส่วนตำบลได้โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้ทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 41 สภาตำบลที่ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 40 ให้พ้นจากสภาพแห่งสภาตำบลนับแต่วันที่ได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไป

บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้องหนี้ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลตามวรรคหนึ่งให้โอนไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

“มาตรา 41 ทวิ สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น โดยให้นำมาตรา 40 และมาตรา 41 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

“มาตรา 41 ทริ สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในตำบลส่วนท้องถิ่นไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยด้วย”

ให้นำมาตรา 41 และมาตรา 42 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับการรวมตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

“มาตรา 41 จัตวา ให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการประกาศยุบสภาตำบลทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนตำบลใดที่มีจำนวนประชากรไม่ถึงสองพันคน โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การ

บริหารส่วนตำบลอื่นหรือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุดังกล่าว

การรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใดตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดหรือโดยสภาพทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่จะไปรวมได้โดยสะดวก กระทรวงมหาดไทยจะไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งกับองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นก็ได้

ให้นำมาตรา 41 และมาตรา 42 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับการยุบและรวมตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม”

“มาตรา 41 เบญจ สถาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแยกพื้นที่บางส่วนไปรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอาจแยกพื้นที่บางส่วนไปรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น หรือรับพื้นที่บางส่วนของสถาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นมารวมด้วยได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้กำหนดเขตใหม่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยด้วย

การสำรวจเจตนารมณ์เกี่ยวกับการรวม ยุบรวม รับรวม และแยกพื้นที่ในเขตสถาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

การโอนงบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้ เจ้าหน้าที่ของสถาตำบล หรือพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สถาตำบลหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นผู้โอนและผู้รับโอนตกลงกัน ในกรณีที่มีการตกลงกันไม่ได้ให้เป็นตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศกำหนด

มาตรา 41 จ ในกรณีที่มีการดำเนินการตามมาตรา 41 ทวิ มาตรา 41 ตรี มาตรา 41 จัตวา หรือมาตรา 41 เบญจ และเป็นเหตุให้ต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาหน่วยการบริหารส่วนราชการท้องถิ่น ให้ดำเนินการเลือกตั้งเพื่อให้มีสมาชิกครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด และให้ผู้ได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของสมาชิกอื่นในหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนั้น เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันให้สมาชิกของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนั้นประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่”

“มาตรา 42 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยเทศบาล อาจจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นเทศบาลได้โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย

องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลตามวรรคหนึ่ง ให้พ้นจากสภาพแห่งองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้โอนไปเป็นเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นนั้น

บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง หนี้ พนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้โอนเป็นของเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นนั้น

บรรดาข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ใช้บังคับในเรื่องใดอยู่ก่อนแล้ว ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้มีการตราเทศบัญญัติในเรื่องนั้นใหม่”

มาตรา 43 องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

“มาตรา 44 องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล”

ส่วนที่ 1

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 45 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในกรณีที่มีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน หกคน และในกรณีที่มีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน

หลักเกณฑ์และวิธีการการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 46 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ให้ความเห็นชอบของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

(3) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ”

มาตรา 47 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่นให้นำบัญญัติมาตรา 13 มาตรา 14 และมาตรา 15 มาใช้บังคับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลโดยอนุโลม”

มาตรา 47 ทวิ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

(2) ไม่เป็นผู้ประพฤติกัมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษา หรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือการที่กระทำกับสภาตำบลหรือองค์การปกครองท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

(3) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามประการอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น

มาตรา 47 ทรี สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงเมื่อ

(1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(2) ตาย

(3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ

(4) ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(5) มิได้อยู่ประจำในหมู่บ้านที่ได้รับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกิน 6 เดือน

(6) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะกระทำ

(7) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 47 ทวิ

(8) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่าเป็นความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีสมาชิกองค์การบริหาร

ส่วนตำบลจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่อยู่เข้าชื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณา และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ทั้งนี้

ถ้าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นมิได้อุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในกำหนดเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ครบระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งดังกล่าว

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (8) ผู้นั้นอาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไปยังนายอำเภอได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยระบุข้ออุทธรณ์หรือข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายประกอบด้วย และให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์หรือโต้แย้ง คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

(9) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนไม่น้อยกว่าในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใดไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (4) (5) (6) หรือ (7) ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงตาม (9) พร้อมกันทั้ง ให้ถือว่าเป็นการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 48 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาคนหนึ่งซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 49 ประธานสภาและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 50 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 49 ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ
- (2) สิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 92

ผู้ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตาม (3) จะดำรงตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอีกไม่ได้ ตลอดอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

มาตรา 51 เมื่อตำแหน่งประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลว่างลง เพราะเหตุอื่นใดนอกจากการบวระ ให้มีการเลือกประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง และให้ผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระเท่าเหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา 52 ประธานสภาหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดำเนินการประชุมและดำเนินการอื่นให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามหน้าที่ และการ

รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ช่วยประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติกิจการตามหน้าที่และการกระทำการตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประธานสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ให้รองประธานปฏิบัติหน้าที่แทน

ในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งใด ถ้าไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุมให้สมาชิกสภาที่มาประชุมเลือกกันเองเพื่อหน้าที่ประธานในที่ประชุมสำหรับการประชุมในครั้งนั้น

“ในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งใด ถ้าผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมสั่งปิดประชุมก่อนหมดระเบียบวาระการประชุมแต่มีสมาชิกอยู่ในที่ประชุมครบองค์ประชุมและจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกเสนอให้เปิดประชุมให้ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุมนั้นต่อไปจนกว่าจะหมดวาระการประชุมหรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีมติให้ปิดประชุมและให้นำความในวรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับดังกล่าว”

ส่วนที่ 3

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

มาตรา 69 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในต้นที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วน ตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับ

การดำเนินการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินการนั้นด้วย

“มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างการตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

มาตรา 70 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

“มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้กำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ร่างข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกหรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

ในกรณีที่นายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติการบริหารส่วนตำบลใด ให้ส่งคืน้องค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นใหม่ หากนายอำเภอไม่ส่งร่างข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ให้ถือว่านายอำเภอเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติ้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคสี่แล้ว มีมติยืนยันตามร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายอำเภอ แต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลก็จากนายอำเภอหรือยืนยันด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ร่างข้อบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป”

“มาตรา 72 การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นเพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่มีเป็นข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง”

มาตรา 73 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขต องค์การบริหารส่วนตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามสำหรับเจ้าอาวาส

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ เรื่อง อำนาจความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา คือ เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักสูตร บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำหรับข้อมูลที่ได้ ผู้ศึกษาจะนำไปใช้เพื่อการศึกษาและเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลโดยภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง

1.1. ปัจจุบันนี้ท่านอายุ

- ☐ 1. 20 - 30 ปี ☐ 2. 31 - 40 ปี ☐ 3. 41 - 50 ปี ☐ 4. 51 - 60 ปี

1.2. ท่านมีพรรษาเท่าไร

- ☐ 1. น้อยกว่า 5 พรรษาลงมา ☐ 4. 16 - 20 พรรษา
☐ 2. 5 - 10 พรรษา ☐ 5. มากกว่า 20 พรรษาขึ้นไป
☐ 3. 11 - 15 พรรษา

1.3. ระดับความรู้ทางการศึกษาของท่านคือ

- ☐ 1. ประถมศึกษา
☐ 2. มัธยมศึกษา
☐ 3. ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
☐ 4. ระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า
☐ 5. สูงกว่าระดับปริญญาโท

1.4. ระดับความรู้ทางธรรม

- ☐ 1. ระดับนักธรรมชั้น ตรี
- ☐ 2. ระดับนักธรรมชั้น โท
- ☐ 3. ระดับนักธรรมชั้นเอก
- ☐ 4. ระดับเปรียญธรรม.....
- ☐ 5. มีความรู้ทั้งทางด้าน นักธรรม, เปรียญธรรม, และอภิธรรม

1.5 ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

- ☐ 1. เจ้าคณะอำเภอ/ รองเจ้าคณะอำเภอ
- ☐ 2. เลขเจ้าคณะตำบล/เลข เจ้าคณะอำเภอ
- ☐ 3. เจ้าคณะตำบล
- ☐ 4. พระครูชั้นสัญญาบัตร / ประทวน/ ไบภูิกา
- ☐ 5. พระอธิการ
- ☐ 5. อื่น ๆ.....

1.6 สถานภาพระยะเวลาการอยู่ในท้องถิ่น

- ☐ 1. เป็นคนพื้นเพเดิม
- ☐ 2. เป็นคนที่อื่นแต่มาอยู่ตั้งแต่ 5 ลงมา
- ☐ 3. เป็นคนที่อื่นแต่มาอยู่ ตั้งแต่ 6 - 10 ปี
- ☐ 4. เป็นคนที่อื่นมาอยู่ตั้งแต่ 11 - 15 ปี
- ☐ 5. เป็นคนที่อื่นมาอยู่ตั้งแต่ 16 ขึ้นไป

2. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าอาวาสกับผู้ชุมชน ตอนที่ 1

คำสั่ง ให้เลือกตอบคำถามในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงคำตอบเดียว

2.1 ท่านคิดว่าอำนาจหน้าที่ของผู้นำชุมชน ควรจะมีอำนาจในส่วนไหนมากที่สุด

- ☐ เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองพระเณรในวัด
- ☐ เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของวัดตามที่ทางวัดต้องการ
- ☐ เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกุฏิ, ศาลา, วิหารของวัด
- ☐ เข้ามาตรวจสอบการบริหารวัดให้ดีขึ้น

2.2 หากเรื่องที่ท่านทำงานเช่นการบริหารวัดเกิดการก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างท่านกับชุมชนหรือผู้นำชุมชนท่านจะอย่างไร

- ☐ จัดการกล่าวชี้แจงเหตุผลระหว่างท่านกับผู้ขัดแย้ง
- ☐ ปลดปล่อยไปรอให้เหตุการณ์เพื่อลดความตึงเครียด
- ☐ จัดประชุมชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านเป็นผู้ลดความขัดแย้งระหว่างท่าน
- ☐ ประชุมคณะสงฆ์เพื่อให้คณะสงฆ์ชี้แจง

2.3 ท่านคิดว่าสาเหตุใดเป็นสาเหตุที่สำคัญในการที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างท่านกับผู้นำชุมชน

- ☐ เรื่องงานที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ระหว่างผู้นำชุมชนกับวัด
- ☐ บทบาทและอำนาจที่ทับซ้อนกันระหว่างท่านกับผู้นำชุมชน
- ☐ บุคลิกของท่านกับผู้นำไม่ตรงกันจึงก่อให้เกิดความขัดแย้ง
- ☐ งานที่ท่านทำหรือพัฒนาอยู่ไม่ตรงกับท้องที่หรือท้องถิ่น

2.4 ท่านคิดว่าองค์กรสงฆ์หรือผู้บังคับบัญชาของท่านสามารถช่วยท่านได้ในการบริหารได้มากหรือน้อยอย่างไร

- ☐ ช่วยได้มากเพราะเป็นสายบังคับบัญชาโดยตรง
- ☐ ช่วยได้เพราะเป็นหน้าที่และได้รับความเชื่อถือของคนในชุมชน
- ☐ ช่วยไม่ได้เพราะแต่ละคนก็มีปัญหาในในระดับสูงก็มีปัญหามาก
- ☐ ช่วยไม่ได้เพราะไม่สามารถจะให้ความรับรองอะไรได้เลย

2.5 ท่านคิดว่าข้อที่จะทำให้ลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างท่านกับผู้นำชุมชนท่านคิดว่าข้อไหนดีที่สุด

- ☐ การมีญาติหรือคนในท้องถิ่นที่ตนเองรู้จัก
- ☐ การที่สามารถหาเงินได้เยอะเพื่อจะได้รับความร่วมมือกับชุมชนน้อย
- ☐ ทำงานให้ชุมชนมากขึ้นและมีบทบาทในชุมชนมากขึ้นเพราะอยู่ใกล้ชุมชน
- ☐ องค์กรสงฆ์สามารถที่ช่วยท่านแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าอาวาสกับผู้นำชุมชน, ตอน 2

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ให้เลือกตอบคำถามในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ที่	คำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1	ท่านคิดว่าท่านได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและ ชาวบ้านในการช่วยงานศาสนามากน้อยเพียงใด					
3.2	ท่านคิดว่าการทำงานของท่านมีประโยชน์ต่อชุมชนมากน้อยเพียงใด					
3.3	ท่านคิดว่าท่านและผู้นำชุมชนที่ทำกิจกรรมร่วมกันจะนำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งได้มากน้อยเพียงใด					
3.4	การที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์กำหนดให้เจ้าอาวาสและไวยาจักรทำงานร่วมกันเป็นผลดีต่อการบริหารจัดการของคณะสงฆ์มากน้อยเพียงใด					
3.5	ท่านคิดว่าวัดของท่านมีส่วนที่จะช่วยผู้นำชุมชนในการทำกิจกรรมในสังคมมากน้อยเพียงใด					
3.6	การได้รับความร่วมมือกับชุมชน,และคนในท้องถิ่นที่ท่านคิดว่าท่านมีอิสระที่จะบริหารจัดการงานวัดของท่านมากน้อยเพียงใด					
3.7	การที่ท่านได้รับความช่วยเหลือจากผู้นำชุมชน,หรือชุมชน,และผู้มีบารมีในท้องถิ่นจะทำให้มีอิสระในการบริหารจัดการวัดได้มากน้อยเพียงใด					

ที่	คำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.8	ท่านคิดว่าการอยู่กันแบบเครือญาติจะมีความสำคัญระหว่างท่านกับผู้นำชุมชนมากน้อยเพียงใด					
3.9	ท่านคิดว่าการที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารงานวัดมีผลดีต่อการทำงานของท่านมากน้อยเพียงใด					
3.10	ท่านคิดว่าการบริหารงานของท่านจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน,และชุมชนในท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด					
3.11	ท่านคิดว่าการที่ท่านไม่บริหารการเงินเองจะทำให้ท่านทำงานให้กับวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด					
3.12	ท่านคิดว่าการยอมรับความร่วมมือของผู้นำชุมชนจะทำให้ท่านทำงานได้ถูกต้องตามกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์หรือไม่					
3.13	ปัญหาเรื่องการจัดบริหารจัดการวัดนั้นอยู่ที่การไม่เข้าใจอำนาจหน้าที่ของทั้งฝ่ายท่านและฝ่ายผู้นำชุมชนท่านคิดว่าเป็นจริงมากน้อยเพียงใด					
3.14	ท่านคิดว่าการที่ผู้นำชุมชน,และชุมชน,ไม่ยอมช่วยเหลือท่านจะทำให้ท่านบริหารวัดได้ดีมากน้อยเพียงใด					

ที่	คำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.15	ท่านคิดว่าการทำงานร่วมกันระหว่างท่านและชุมชนมีผลให้เกิดความขัดแย้งได้มากน้อยเพียงใด					
3.16	ท่านคิดว่าความขัดแย้งระหว่างท่านกับผู้นำชุมชนมาจากสาเหตุที่เกิดขึ้นเพราะท่านและผู้นำชุมชนมีอำนาจเท่ากันหรือไม่					
3.17	การก่อสร้างของทางวัดท่านคิดว่าสมควรได้รับการช่วยเหลือจากทางผู้นำชุมชนและชุมชนมากน้อยเพียงใด					
3.18	ท่านคิดว่าการรับภิกษุสามเณรเข้ามาอยู่ในวัดของท่านจำเป็นไหมที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากชุมชนหรือผู้นำชุมชน					
3.19	หากมีการทำผิดของพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในการปกครองของท่านท่านสามารถจะตัดสินใจทำโทษต่อพระเณรที่กระทำผิดได้มากน้อยเพียงใด					
3.20	จำเป็นหรือไม่ที่ท่านจะต้องมีการแสวงหาเงินเพื่อที่จะมีอำนาจเหนือกว่าผู้นำชุมชน, และชุมชนหากจำเป็นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด					
3.21	ท่านคิดว่าการที่ท่านได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นจะต้องได้รับการช่วยเหลือหรือความเห็นชอบจากผู้นำมากน้อยเพียงใด					

ตอนที่ 2

แบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ เรื่อง อำนาจความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา คือ เจ้าอาวาส,กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน,สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล, ตามหลักสูตร บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำหรับข้อมูลที่ได้ ผู้ศึกษาจะนำไปใช้เพื่อการศึกษาและเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการและจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอข้อมูลโดยภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริง1.1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

1.2. ปัจจุบันนี้ท่านอายุ

☐ 1. 20 - 30 ปี ☐ 2. 31 - 40 ปี ☐ 3. 41 - 50 ปี ☐ 4. 51 - 60 ปี

1.3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ประถมศึกษา☐ 4. ปริญญาโทหรือเทียบเท่า☐ 2. มัธยมศึกษา☐ 5. สูงกว่าปริญญาโท☐ 3. ปริญญาหรือเทียบเท่า

1.4. สถานภาพสมรส

☐ 1. โสด☐ 2. สมรส☐ 3. หม้าย/หย่าร้าง

1.5. รายได้ต่อเดือน

☐ 1. ต่ำกว่า 3,000 บาท☐ 4. 7,001 - 9,000 บาท☐ 2. 3,001 - 5,000 บาท☐ 5. มากกว่า 9,000 บาทขึ้นไป☐ 3. 5,001 - 7,000 บาท

1.6. ท่านได้เคยผ่านการบวชมาใช่หรือไม่

- ☐ 1. เคยแต่ต่ำกว่า 1 ปี
 ☐ 4. เคยตั้งแต่ 6 - 9 ปีหรือมากกว่า
☐ 2. เคย ตั้งแต่ 1 - 3 ปี
 ☐ 5. ไม่เคย
☐ 3. เคยตั้งแต่ 3 - 6 ปี

1.7 สถานภาพทางท้องถิ่น

- ☐ 1. เป็นคนในท้องถิ่นดั้งเดิม
 ☐ 4. ย้ายมาจากต่างจังหวัด
☐ 2. ย้ายจากท้องถิ่นใกล้เคียง
 ☐ 5. อื่น ๆ
☐ 3. เป็นผู้ย้ายมาจากอำเภอใกล้เคียง

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับเจ้าอาวาส ตอน 1

คำสั่ง ให้เลือกตอบคำถามในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

2.1. ความร่วมมืออย่างไหนที่ท่านมีต่อวัดในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

- ☐ ช่วยหาเจ้าภาพสร้าง, ศาลา, วิหาร
☐ เป็นผู้สนับสนุนเรื่องเงินของทางวัด
☐ ช่วยสนับสนุนเจ้าอาวาสเมื่อท่านต้องการความช่วยเหลือ
☐ ยอมช่วยเหลือตามความถนัดของตน

2.2 ในการไม่ให้ความร่วมมือต่อวัดเพราะท่านมีความรู้สึกรังเกียจอย่างไร

- ☐ เพราะไม่ได้รับมอบหมายจากทางวัด
☐ ไม่อยากทำเพราะไม่เคารพในตัวเจ้าอาวาสและพระเณรที่อยู่ในวัด
☐ เพราะไม่มีเวลาในการช่วยเหลือกิจกรรมทางวัด
☐ เพราะกิจกรรมของทางวัดไม่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและท่าน

2.3. การรับพระภิกษุสามเณรเข้ามาอยู่หรือบุคคลอื่นที่เข้ามาอยู่ในวัดท่านมีความเห็นอย่างไร

- ☐ เป็นคนจัดหาคนหรือพระภิกษุเข้ามาอยู่เพราะคิดว่าเป็นคนที่ไว้ใจ
☐ ปลอ่ยให้เป็นภาระของเจ้าอาวาสเพราะเป็นคนบริหารงานวัด
☐ อยากให้เป็นคนในหมู่บ้านเพราะรู้จักกันดี
☐ อยากให้คณะสงฆ์หรือองค์กรสงฆ์จัดมา

2.4. ลักษณะอย่างไรของเจ้าอาวาสที่ท่านชอบและอยากร่วมงานมากที่สุด

- ☐ เป็นคนซื่อโปร่งใสเรื่องการเงิน
- ☐ เป็นคนในท้องถิ่น
- ☐ เป็นญาติของตนเอง
- ☐ เป็นคนเก่งเรื่องบริหาร

2.5. ลักษณะอย่างไรของวัดที่ท่านต้องการมากที่สุด

- ☐ เป็นวัดที่มีความโดดเด่นด้านการพัฒนาด้านการก่อสร้าง
- ☐ เป็นวัดที่สามารถตอบสนองความต้องการของชาวบ้านได้
- ☐ เป็นวัดที่มีความสามารถเด่นด้านวัฒนธรรม เช่น การดูแลรักษา
- ☐ เป็นวัดที่มีความโดดเด่นเรื่องวิปัสสนากรรมฐาน

2.6. หากท่านเกิดความขัดแย้งกันระหว่างท่านกับเจ้าอาวาสท่านจะอย่างไรต่อไป

- ☐ ไม่ยอมรับร่วมมือใด ๆ ต่อกิจกรรมของทางวัด
- ☐ ยอมช่วยงานกับทางวัดในบางเรื่อง
- ☐ ร้องเรียนเจ้าอาวาสต่อเจ้าคณะตำบล หรือเจ้าคณะอำเภอ
- ☐ พยายามขับไล่เจ้าอาวาสให้ออกไปจากหมู่บ้าน

2.7. หากเจ้าอาวาสทำผิดวินัยสงฆ์อย่างร้ายแรงท่านจะอย่างไรมากที่สุด

- ☐ จัดการประชุมโดยประชาชนแล้วลงมติเอาผิดส่วนใหญ่
- ☐ นิมนต์พระเจ้าอาวาสออกไปเองเพื่อไม่ให้เสียหายต่อทางวัด
- ☐ ส่งเรื่องไปทางคณะสงฆ์ตำบล, อำเภอ, ตามระเบียบของคณะสงฆ์
- ☐ อื่น ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับเจ้าอาวาส ตอน 2

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย / ให้เลือกตอบคำถามในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ที่	คำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1	ท่านมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการวัดของท่านมากน้อยเพียงใด					
3.2	ท่านมีส่วนในการช่วยเหลือกิจกรรมของวัดมากน้อยเพียงใด					
3.3	ท่านเคยได้รับหน้าที่จากทางวัดมากน้อยเพียงใด					
3.4	ท่านมีส่วนในการสร้างกุฏิ , วิหารมากน้อยเพียงใด					
3.5	ท่านคิดว่าวัดของท่านเป็นภาระของท่านและชุมชนมากน้อยเพียงใด					
3.6	ท่านคิดว่าเจ้าอาวาสที่อยู่ในวัดเป็นผู้ทำประโยชน์ต่อชุมชนมากน้อยเพียงใด					
3.7	ในการทำประโยชน์ร่วมมือกันระหว่างท่านและวัดท่านมีความพอใจในการทำงานร่วมกันมากน้อยเพียงใด					
3.8	ทางวัดของท่านได้จัดการประชุมหรือชี้แจงการทำงานของวัดให้ท่านได้รับทราบมากน้อยเพียงใด					
3.9	ท่านต้องการให้ทางวัดจัดการประชุมชี้แจงการบริหารวัดมากน้อยหรือไม่					
3.10	ท่านคิดว่าการที่มีเจ้าอาวาสเป็นคนในท้องถิ่นจะทำให้การบริหารจัดการวัดมีประสิทธิภาพมากกว่าคนที่อยู่นอกพื้นที่ใช่หรือไม่					

ที่	คำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.11	ท่านคิดว่ากรณีที่เจ้าอาวาสไม่บริหารการเงินเองจะทำให้ท่านมั่นใจในการทำงานให้กับวัดมากน้อยเพียงใด					
3.12	ท่านมีความเข้าใจใน ภาระ, บทบาทของเจ้าอาวาสมากน้อยเพียงใด					
3.13	กิจกรรมที่วัดทำมีความเหมาะสมกับท้องถิ่นของท่านมากน้อยเพียงใด					
3.14	ท่านต้องการที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรมของวัดท่านมากน้อยเพียงใด					
3.15	การทำงานร่วมกันระหว่างท่านกับเจ้าอาวาสจะทำให้เกิดความขัดแย้งกันมากน้อยเพียงใด					
3.16	ท่านคิดว่าสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์กับผู้นำชุมชนเกิดความความขัดแย้งกันเนื่องด้วยปัญหาการเงินมากน้อยเพียงใด					
3.17	หากวัดมีปัญหาเรื่องการก่อสร้างท่านคิดว่าท่านมีความต้องการจะช่วยเหลือวัดของท่านมากน้อยเพียงใด					
3.18	การดำเนินงานของวัดได้เปิดโอกาสให้ท่านได้มีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด					
3.19	ท่านเข้าใจกฎข้อบัญญัติของกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มากน้อยเพียงใด					
3.20	หากมีการทำผิดของพระสงฆ์สามเณร ท่านมีความเห็นด้วยในการตัดสินใจของเจ้าอาวาสมากน้อยเพียงใด					
3.21	ท่านคิดว่าพระสงฆ์หรือการบริหารของพระสงฆ์ในวัดถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์หรือไม่					

แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและเจ้าอาวาส

เรื่อง อำนาจ ความร่วมมือ และความขัดแย้งระหว่างผู้นำชุมชนและเจ้าอาวาส : กรณีศึกษา
เขตอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง.....
วันที่สัมภาษณ์..... ผู้สัมภาษณ์.....

คำถามหลักที่เกี่ยวกับงานศึกษาวิจัย

ท่านคิดว่าอำนาจ ความร่วมมือ และความขัดแย้งระหว่างผู้นำชุมชนและเจ้าอาวาสในเขต
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมปัจจัยเรื่องอะไรส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย
ในฐานะที่ท่านอาศัยและเป็นผู้นำชุมชนและ/หรือเจ้าอาวาสอยู่เพราะอะไร ข้อเสนอแนะอย่างไร

1. ด้านอำนาจ

.....
.....
.....

2. ด้านความร่วมมือ

.....
.....
.....

3. ด้านความขัดแย้ง

.....
.....
.....

4. ด้านอื่นๆ

.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล

พระมงคลชัย สมศรี

วัน เดือน เกิด

15 ธันวาคม 2518

ประวัติการศึกษา

- ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านคำบน พะเยา พ.ศ.2532
- มัธยมศึกษา โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน พ.ศ. 2540
- ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตล้านนา พ.ศ. 2544

ประวัติการทำงาน

- เลขาเจ้าคณะตำบล ตั้งแต่ 2546 – ปัจจุบัน
- ประธานสงฆ์ ที่พักสงฆ์ ตั้งแต่ 2546 - ปัจจุบัน